

Lähdetäänkö Thaimaahan?

Kielenkiintoista

Jyväskylän yliopiston Klellikampuksen asiantuntijat vastaavat lukijoiden kysymyksiin.

K Thaimaa, Thaimaaseen, mistä kielemme on pesiytynyt tuollainen taivutus? Elkö pttäisi olla Thaimaahan? Onkohan taivas jotenkin taustalla? Kysyjä

V Taustalla ei varmaan-kaan ole "taivas", mutta jos kysyjä tarkoittaa sitä, sekoitetaan muoto johonkin toiseen, vastaus on kylä. Se ei siis ole pesiytynyt mistään tulokkaana vaan on ennemminkin vanha tapa taivuttaa. Otetaan esimerkki läheltä: "Laukaa", joka illatiivissa (eli kysytyssä muodossa) taipuu "Laukaaseen". Samanlaisia malleja on muitakin, vaikkapa Kaukaa tai Kullaa. Thaimaa on mielletty tässä yhdeksi sanaksi, joka siis taipuu samalla tavalla kuin muut samanmuotoiset sanat, niin sanotusti analogisesti. Kun nimen ajattelee viittaavan (niin kuin se tekee) maa-han, jonka etuliite on Thai-, taivutuskin muuttuu. Kieli-toimiston suositus on nykyään taivutus "Thaimaahan". Ihmisten suissa kuitenkin varmasti elää vielä myös taivutus "Thaimaaseen", ja kyllä molemmilla taivutuksilla lopulta samaan loma-paikkaan päädytään. Mia Halonen & Helena Mackay, Soveltavan kielentutkimuksen keskus

K Minua kiinnostaa sanonta "syödä kuormasta". Olen ymmärtänyt sen tarkoittavan alun perin rahtimiehen pientä pihistämistä kuljettamastaan kuormasta. Sanontaa olen nähnyt käytettävän myös vertauskuvallisesti kun "näpistämistä" tapahtuu yhteisestä kuormasta, alneellisesta tai alneettomasta. Keski-uumalainen kuitenkin kirjoitti 21.12.: "Keuruun seurakunta joutuu ensi vuonna syömään kuormasta". Tarkoittaa siis, että seurakunta joutuu käyttämään omaisuuttaan menolihin. Minusta tämä ei ole oikea merkitys kuormasta syömiseen. Miten on? Ei kai seurakunta pihistä keneltäkään. Tuomas

V Tämä näyttää olevan sanonta, jonka merkitys on laajentumassa alkuperäisestä näpistelystä kahteenkin suuntaan. Kuten kirjoittajan esimerkissä, kuormasta syöminen liittyy ensinnäkin oman omaisuuden käyttöön ("...sisään saadut rahat ovat vähemmän kuin ulos maksetut rahat. Nyt on siis alettu syömään kuormasta...; Älä anna inflaation syödä kuormasta! Suomalaisten suosituin sijoitusinstrumentti on säästötili.") Toinen yleistynyt kuormasta syöminen liittyy työpaikkaromansseihin ("älä syö kuormasta - ikivanha ja tosi hyvä neuvo jokaiselle yritysjohtajalle: jätä alaisesi seksuaalisissa mielessä rauhaan. Ensinnäkin kuormasta ei syödä eli työpaikalla ei yritetä iskeä ketään tai harrasteta suhteilua."). Esimerkit ovat peräisin netistä. On siis todella vaikea sanoa, mikä on kuormasta syömisestä "oikea" merkitys. Sanontojen merkitykset muuttuvat, kun

puhujat ja kirjoittajat ottavat luovuutensa käyttöön. Merkitys on oikea silloin, kun viestin vastaanottaja ymmärtää, mitä sen lähettäjä on tarkoittanut ilmaista. Mia Halonen & Helena Mackay, Soveltavan kielentutkimuksen keskus

K On työntämässä, vetämässä, viemässä yms. muodot ovat jo aikansa eläneltä eikä niiden käyttäjiä juuri liene hengissäkään, mutta mistä ovat kotoisin ne tekstit, jotka tulevat "päätoimittajalta", "toimittajalta" jne.? Onko kyseinen tapa oikein? Minulle riittäisi, että toimittaja laittaisi tekstin yläreunaan nimensä, oikeastaan minusta se nimikin kuuluu tekstin alle, eikä siellä yläosassa tarvitse olla mitään. Otsikko sitten ennen tekstiä. Minusta vanhanaikaisuus on yhtä hyvä asia kuin uudenai-kaisuuskin, joten se, että kaikki muuttuu, ei ole perustelu. Oikolukija

V Tämä lienee lehden asia, ei kielen tai sen tutkijoiden. Laitamme kuitenkin sormemme peliin ja esitämme vastausehdotukseksi seuraavaa. Voisiko olla niin, että tuolla otsikoinnilla lehti ja sen toimitus pystyy osoittamaan, että kyseessä oleva teksti on erityisesti (pää)toimittajan mielipide- tai näke myskirjoitus, joka joskus vo olla hyvinkin subjektiivinen tai lehden yleisen linjan vastainen? Joskus näin otsikoit teksti on ollut myös vastaus johonkin yleiseen kysymykseen. Lehtien toimituskunnat osaisivat vastata tähän parhaiten. Miten on? Mia Halonen & Helena Mackay, Soveltavan kielentutkimuksen keskus